СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Ч. 270. — Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 19. падолиста, 1923. — VOL. XXXI. — No. 270. — Jersey City, N. J., Monday, November 19, 1923. — THREE CENTS

ДЕМОКРАТИ ХОЧУТЬ ЗАЯВИТИСЯ ЗА „МОКРОЮ" ПРОГРАМОЮ

ФРЕНК ЛИК, Індіяна, 16. падолиста. — Ряд демократичних провідників зібраних тут під проводом боса ославленої нюйорської Темені Гол, радять над плятформою, яку має виставити демократична партія при слідуючих президіяльних виборах. Кількох з них стоїть за тим, щоби демократичний кандидат виступив явно проти прогибіції.

РЕПУБЛИКАНЦІ ДАЛІ ВИСУВАЮТЬ ПОДАТКИ НА ПЕРШИЙ ПЛЯН

ВАШІНГТОН, 16. падолиста. — Републиканські провідники відбули з президентом Кулиджом наради, предметом котрих було питанне політики партії в конгресі. Провідники сеї партії жадали від Кулиджа, щоби він взявся вести кампанію за обниженнем податків.

ГУБЕРНАТОРИ ПРО СПРАВУ ОБНИЖЕННЯ ПОДАТКІВ

НЮ ЙОРК, 16. падолиста. — На запит нюйорського Таймсу, губернатори поодиноких американських стейтів заявилися в більшости за пляном Мелона про обниженне особисто-доходових податків.

ПРОМИСЛОВЦІ ЗА ОБНИЖЕННЄМ ПОДАТКІВ

ВАШІНГТОН, 16. падолиста. — Президент Кулидж та секретар скарбу Мелон не перестають діставати далі признання зі сторони банкирів та великих підприємців для пляну обниження доходового податку.

Межи инчим великі фабриканти зеліза, паперу та великі властителі кораблів підносять проект як дуже корисний для розвою промислу.

ВЕТЕРАНИ ПРОТИ СЛІДСТВА СЕНАТУ НАД БЮРОМ

ВАШІНГТОН, 16. падолиста. — Перед сенатовим комітетом, котрий розсліджує надужиття урядників, занятих в бюрі ветеранів, а котрий досі розікрив уже цілу низку справді скандальних надужить, виступив командант товариства покалічених ветеранів великої війни зі зізнаннями, в яких остро критикував поступованне сенатового комітету, називаючи ціле слідство шкідливим для ветеранів. Він зазначив, що ветерани потребують не сварки, а якоїсь позитивної роботи в свою користь.

ЗА ПОСТУПОВІСТЬ СЕНАТОРА ДЖАНСОНА

ВАШІНГТОН, 16. падолиста. — Деякі так звані поступові сенатори виступили з публичною заявою про кандидатуру сенатора Джансона на „поступову", як він каже, програму. Сенатори закидають Джансонови, що він ніякий поступовець, бо він в цілім ряді справ, як в справі тарифи, субсидій для корабельних підприємств та виборчих обманьств сенатора Нюбері заховувався не як поступова людина, але як крайний назадник.

ДЕБАТА НАД ЦІНАМИ ВУГЛЯ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 16. падолиста. — На публичних зборах в справі цін вугля виступали тут: губернатор Пиншо; Воринер, голова одної вуглевої компанії; та Томас Кенеді, голова одного округа майнерської юнії.

На думку Пинша, головна біда вуглевого промислу лежить в тому, що цілий промисел змонополізований (зібраний в одні руки) та що провідників промислу не обходить нічого инче лишень те, щоби публика купувала вугля по цінах, які вони установлять. Вуглевий підприємець оборнявся перед тим закидом, стараючися доказувати, що вуглевий промисел не змонополізований, що в ньому є свобідна конкуренція та що вона постановляє ціни. Представник юнії домагався одностайної високої робітничої заплати для вуглекопів.

АМЕРИКАНСЬКІ БІРЖІ ВІДЧУВАЮТЬ ЕВРОПЕЙСЬКЕ ЗАМІШАННЯ

НЮ ЙОРК, 16. падолиста. — На місцевій біржі слідно нині було упадок усїх европейських вартісних паперів та европейських гроший. Понижився курс англійського фунта штерлінгів, а француський франк зійшов так низько, як ще ніколи не зійшов; давали за франка малощо більше від 5 центів.

Біржеві спекулянти заявляють отверто, що причиною сього обниження европейських вартісних паперів є француськo-англійське непорозуміння.

АМЕРИКА ЗАЗНАЧУЄ СВОЄ СТАНОВИЩЕ ПРО ГОГЕНЦОЛЕРНІВ

ВАШІНГТОН, 16. падолиста. — Президент Кулидж уповажнив своїх представників до публичної заяви в справі виїзду Гогенцолернів до Німеччини. Каже він, що алїянти мають право не пускати їх поза границі Голяндії та що вони евентуально булиби управнені викидати їх з німецького престола та накладати на Німеччину кару за їх привернення.

УДОСКОНАЛЕННЄ В ЛЕТНИЦТВІ

ЛЕЙКГЕРСТ, Ню Джерзі, 16. падолиста. — Летничому відділови американської фльоти вдалося по раз перший в історії летництва зачепити величезний бальон до щогли, вбитої глибоко в землю. Летуни підносять се як великий поступ в летництві, бо се вворочує значно маніпуляції з бальоном, бо досі треба було бальон затягати до шопи („гангару"), по кождім леті, а відтак витягати.

НА ВІДСТРАШЕННЄ НЕВВАЖНИХ ШОФЕРІВ

НЮ ЙОРК, 16. падолиста. — Стейтовий суд покарав шофера Роберта Мейсона, котрий неввaжною їздою вбив одну жінку, на 5 літ вязниці.

Накладаючи кару, суддя говорив, що лишень острими карами можна буде відстрашити автомобілевих візників від неввaжної їзди.

МЕТОДИСЬКІ ЕПИСКОПИ СВАРЯТЬСЯ ЗА "ЖИВУЧУ ЦЕРКВУ" В РОСІЇ

В методиській церкві в Бруклині відбувалися збори епископів методиської епископальної церкви, на котрих виринула як одна зголовних справ справа допомоги для так званої живучої (большевицької) церкви в Росії. Були на зборах і представники методиських церков в Европі. Двох епископів обіцяла підчас свого побуту в Росії, що вони вистараються в Америці для живучої церкви субсидію в сумі 50,000 долярів. По дебаті епископи, що започаткували справу, заявили, що вони не хочуть допомоги від церкви як ко такої, але будуть старатися зібрати обіцяну суму приватними збірками серед особистих приятелів. Один епископ заявив, що він сподіється вислати ще до кінця ього року живучій церкві першу рату в сумі 17,000 долярів.

5,000,000,000,000.

Тільки німецьких паперових марок тепер дають за одного доляра — 5 трілїонів, себто до пятки додають 12 зер.

Цілу ту масу гроша дають в одному банкноті на підлому папері.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СУМНИЙ КОНЕЦЬ ПОЛЬСЬКОЇ РАДОСТИ В БРАЗИЛІЇ.

Бразилійська "Праця" пише:

Пів року тішились бразилійські Поляки приіздом "Львуфа" як жид пархами. Стілько гимнів понадруковували куритибські ґазети на честь "польскей фльоти", що навіть самому Наполеонови не доводилося надихатися похвального кадила стілько, що "героями" польського човна. І приволіклося човно врешті до Ріо, а звідси до Сантос і аж тепер виявилось, що мається до діла з звичайною польською блягою, без якої Поляки не всилі риба жити без води.

Набралися встиду комедіянти, і мале сміху легковірні Бразилійці із жаби, що хотіла вона з себе зробити. І щоб не доводити скандалу до кінця, паранські польські патріоти зріклись приємности оглядати "польсвку фльоту". Польські ґазети пишуть, що приїзд "Львуфа" до Паранаґви "одложони" з огляду на небезпеку розбиття, та з добре поінформованого жерела знаємо, що "Львуф" Паранаґви, а паранські Поляки "Львуф" не побачить зовсім, щоб його приїздом не компромітувати себе до краю. І добре на сім вийдуть. Волять за зібрані "на пшиеньце Львуфа" гроші, замісць купувати сіру - масть на відвошивленнє "богатерскіх маринаржи" взяти собі шураску і дуритися далі величю польської "фльоти".

РАДІСНІ ДУМКИ ТА ПОСТАВА ТІЛА.

Шикаґовський психольоґ Честер В. Даров, професор психольоґії на Шикаґовськім університеті, робив цікаві досвіди над звязком межи поставою людини та його душевними настроями.

Каже він, що людина з усміхненим лицем богато частійше буде думати радісні думки, як людина з квасною міною. Досвіди переконали його теж, що людина, що держиться просто, частійше думає весело як людина, що горбиться.

В СПРАВІ ПОЛЬСЬКИХ АРЕШТІВ.

Як вияснюється історія арештів, що відбулись по цілій Польщі була така: Уряд одночасно з випуском своєї відозви з приводу вибуху в цитаделі звернувся до всіх старость з пропозицією інтернувати відомих діячів з лівиці. На тій підставі було арештовано багато пепесівців і членів П. О. В., крім того по цілій Польщі арештовано багато жидівських членів "Керен Хаасоду", ортодоксів і учителів жидівських шкіл. В багатьох жидівських школах на провінції не відбулися лекції в наслідок арештів учителів.

В справі цих масових арештів внесена до сойму інтерпеляція П. П. С. (польська партія соціялістична).

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЗРИВАЄ З ФРАНЦІЄЮ У СПРАВІ НАМІРЕНИХ НЕЮ „КАР" НА НІМЕЧЧИНУ

ЛОНДОН, 16. падолиста. — Британський кабінет постановив на нинішньому засіданню, що Велика Британія не згодиться вже більше на накладаннє кар на Німеччину.

Велика Британія не прилучиться до жадного чинного виступу Франції проти Німеччини. Що найбільше вона згодиться на писменний протест проти становища Німеччини у деяких справах у відношенню до аліянтів.

Якби Франція виступила проти Німеччини сама на власну руку, так тимсамим вона наразиться на зірванне англійсько-француського порозуміння.

В тутешніх урядових кругах заявляють, що Франція зломаннем аліянтської єдности у відношенню до Німеччини одночасно розірве британсько-француське порозуміннє.

Тоді Велика Британія буде мати розвязані руки і буде могти отверто виступити проти француської заборчої політики.

Вжетепер запевняють в тутешніх поінформованих кругах, що Англія у відповідь на войовниче становище Франції зажадає від неї звороту военного довгу, а ні то пустить француські позичкові ноти на отвертий торг.

БРИТАНСЬКИЙ АБМАСАДОР МАЄ ПОВІДОМИТИ ФРАНЦІЮ, ЩО АНГЛІЯ ЗРИВАЄ З ЇЇ ЗАБОРЧОЮ ПОЛІТИКОЮ

ЛОНДОН, 16. падолиста. — Британське правительство поручило свому амбасадорови в Парижі лордови Кру, щоби повідомив француського премієра Пуанкаре і „конференцію амбасадорів", що Велика Британія не візьме участи у „карних виправах" Франції проти Німеччини, та що вона таким виступам противиться, а згодиться лише на писменний протест проти становища німецького правительства у справі допущення кронпрінца Фрідріха Вільгельма, а недопущення аліянтської військової комісії для контрольовання військових сил Німеччини.

ІТАЛІЯ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ЗАБОРЧОЇ ПОЛІТИКИ

РИМ, 16. падолиста. — Нині заявив в італійському сенаті премієр Муссоліні, що італійське правительство не може згодитись на дальшу окупацію німецької території.

Треба мати відвагу сказати — заявив він, — що німецький нарід годі знищити. Німці, казав Муссоліні, не нарід, що творив цивілізацію і завтра вони знову можуть бути співучасником европейської цивілізації.

Далі премієр Муссоліні заявив, що він не хоче рішатись на крайний крок і зривати з Францією, бо се було би однозначне з уневажненнем версайського мирового договору та могло би спричинити нову пожежу в Европі й оставити Італію відокремленою.

Про домаганнє Франції, щоб Німеччина прогнала престолонаслідника Фрідріха Вільгельма, сказав він, що се помилка, ба через те лише збільшилось би замішаннє в Німеччині.

Вкінці сенат приняв резолюцію, якою одобрив заграничну політику італійського правительства.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ РОЗПУЩЕНИЙ

ЛОНДОН, 16. падолиста. — Англійський король відручним письмом розпустив парлямент.

Нові вибори будуть 6. грудня с. р.

Новий парлямент має зібратись 20. грудня.

Політичні провідники вже зачали виборчу кампанію.

КРОВАВА БОРНЯ НА РОБІТНИЧОМУ ЗІБРАННЮ

ЕССЕН, Німеччина, 16. падолиста. — Нині було тут комуністичне зібраннє, на якому повстала буча. Поліція дала огня і убила двох робітників а 20 ранила.

СЕРБІЯ ЗРІКАЄТЬСЯ ФЮМЕ

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 16. падолиста. — Сербія підписала умову з Італією, на основі якої вона зріклася в користь Італії пристаневого міста Фюме. Югославія дістала тільки вільну полосу для доступу до Фюме.

УБИЙНИКА ВОРОВСЬКОГО УВІЛЬНЕНО

ЛОЗАННА, Швайцарія, 16. падолиста. — Тутешній суд присяжних увільнив Маврикія Конраді, убийника большевицького комісаря Воровського.

ДР. ВІРТ СМЕРТЕЛЬНО ХОРИЙ

БЕРЛІН, 16. падолиста. — Бувший німецький премієр др. Йосиф Вірт, котрий підписав договір з російськими большевиками в Рапалльо, в Італії, лежить смертельно хорий на тяжку серцеву недугу.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРО МОНАРХІСТИЧНІ ЗАТІЇ В НІМЕЧЧИНІ

РИМ, 15. падолиста. — В італійському міністерстві закордонних справ заявляють, що відмости, які воно одержало, вказують, що нема небезпеки, аби бувший німецький цісар Вільгельм вернувся на престол до Берліна. Натомісць говорять там, що в Німеччині можна сподіватись монархістичного перевороту і тоді може виринути кандидатура кронпринца Фрідріха Вільгельма на німецького цісаря.

МАРКОНІ ЗАПОВІДАЄ ТЕЛЕФОН З НЮ ЙОРКУ ДО ЕВРОПИ

ЛОНДОН, 16. падолиста. — Відомий винахідник В. Маркові заявив нині, що він може предсказати, що небаром буде бездротний телефон між Ню Йорком і Лондоном, а навіть і на більші віддалення.

Він каже, що радіоапарати будуть також служити в майнах для обереження їх перед катастрофами, і в підводних лодках.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В ПОЛЬЩІ, ЯК УСЕ, АНАРХІЯ.

ДОРОГА У ПРОПАСТЬ ХОВЗКА.

Кореспондент нюйорського дневника „Ню Йорк Геральд", Френсис МекКоллав, прислав до сеї часописі таку каблеграму:

КРАКІВ, 14. падолиста. — Сензаційні події визначились у загальному страйку в Польщі.

Польське правительство мусіло піддатись і приняти домагання страйкарів.

Страйкарі самі здавлювали замішання, які виринали, а навіть раз розоружили увесь батальон, який прислано, щоб удержати порядок.

Страйкарі звели завзяту боротьбу з війском посеред головних улиць, а відтак окружили війско і змусили його віддати оружє. Обчисляють, що страйкарі здобули від війска 5,000 рушниць (карабінів), 8 машинових крісів і один панцирний автомобіл, а кромі того взяли кількасот жовнірів в полон, яких випустили на волю по переведенню трусу.

Польське правительство зажадало від страйкарів звороту оружя, але вони відмовились сповнити се домаганнє.

У Варшаві тепер вже спокійно і робітники там вернулись вже до праці, але в Кракові відносини погані. Війско сидить замкнуте в бараках. Поліцаїв не видно на улицях. Будинок „воєводи" і прилюдні будинки під охороною. Порядок в місті удержують зоружені робітники. В місті царить темнота. Театри, кінотеатри і школи позамикані. Ціле місто виглядає пусто.

Сей стан приписують самому таки польському урядови. Він завинив, що не умів як слід полагодити страйку. Він тільки збільшив гнів страйкарів своїм намаганнем змілітаризувати зелізниці і вжити війска до здавлення неспокоїв.

Внутрішнє положенне в Польщі не занадто стале. В пруських частях Польщі іноді важко розріжнити Поляків, а особливо офіцирів, від Прусаків. В австрійських частинах офіцири й урядники по всіх своїх змаганнях се Австріяки. В російській части Польщі царська токсина ще не усунена.

Найважнійші трудности Польщі економічні, разом з безнастанним спадком польських марок.

Спадок польських марок приписують недбалости правительства і сьому, що воно видає гроші на непотрібні воєнні приготовання.

• • •

Сей американський кореспондент, який давнійше був в Росії, а ледви тому кілька місяців прибув до Польщі, малощо придивився ще тамошнім відносинам.

Він бачив страйк у Кракові, в якому робітники вийшли побідниками проти цілої польської влади, і цивільної і військової, і в Кракові й у Варшаві.

Робітники наказали польському війску сісти у заперті в бараках і воно сіло. Замкнули і поліцію і вона теж сидить. А самі робітники з оружем в руках патролюють і держать порядок.

Така побіда робітників у Кракові над цілою польською „ржечпосполітою" свідчить не так про більшу фізичну силу краківських робітників від польського уряду. Він безперечно має ще більшу фізичну силу. Але не має він жадної МОРАЛЬНОЇ сили супроти робітників. Він ішов диким розбоєм проти робітників. Вживав до того жовнірів, синів робітників і селян, і вже сим разом упав перед моральною силою робітників; програв морально, а відтак і фізично.

Кореспондент згадує ще про лиху економічну і фінансову господарку Польщі, яка безпотрібно видає неіснуючі (позичені) маси гроша на воєнні зоруження. Се що вона робить видатки безпотрібно і ґаздує недбало і нездарно, теж і морально засуджує і дома і заграницею. А потому іде або прийде і матеріяльна програна.

Може ще не приглянувся сей кореспондент польському соймови і відношенню Польщі до нападених нею народів.

Якби приглянувся, то найшов би, що той сойм се постійний суд морального самообвинування Поляків, а відношенне Польщі до нападених нею народів се теж ніщо інше як моральне її обвинуваченне.

Одним словом, ціла Польща се збір моральних невдач і моральних обвинувачень, за якими іде послідовно і певно і фізичний занепад та упадок Польщі.

Не диво, що останки упавшого цісарства німецького, австрійського і російського так держаться в Польщі, бо хотяй і вони програли морально і фізично, то всетаки не так доспідно як польська „ржечпосполіта".

Але туди їй дорога.

НА ДВА ФРОНТИ.

Бутенко.—Про що „Укр. Козак" мовчить.—Стиль перебраних Москалів. — Московська державна мудрість.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

—o—

IV.

Щоб покінчити з ідеольогами „правого українства", скажемо ще кілька слів про людину, що має близькі стосунки до групи „Укр. Козака". Це — бувший гетьманський міністер **Бутенко.**

Бутенко, не зважаючи на своє українське призвище, є Москалем 96. проби. Моральна його фізіономія має на собі де-які „плямочки", звязані ще з його службою на Подільській залізниці. Дуже любить „малоросійську" ковбасу й вареники, але по українськи не може вимовити ані слова. Людина без всяких принципів.

Бутенко також пройшов берлінське „чистилище", перше ніж попав до баварського „раю". Наймався він на якийсь час і до Вишиваного в „міністри", не від того був, щоб і до Петлюри пійти на службу. Але доля готувала його до чогось кращого. Коли здійснилась комбінація „Бискупський-Полтавець", то для Бутенка тут як-раз знайшлось місце. Полтавець часом любить брати занадто різкі націоналістичні ноти, а Бискупський на це сердиться, — отож Бутенко їх раз-у-раз і втихомирює:

— Ну, стоит ли из-за этаких пустяков ссориться? Бросьте!

(Чи варто за такі дурниці сваритись? Киньте!)

Не сказати, щоб роля була дуже почесна, але як нема кращої, то нічого не вдієш.

*

Познайомившись, таким чином з ідеольоґами (вибачте на цім слові), можемо перейти до їх ідеольоґії (ще раз вибачте!)

Не будемо говорити про те, про що „Укр. Козак" **мовчить.** А він замовчує багато де-чого! Він мовчить про звязок УНКТва з ґен. Бискупським, він не каже, чому московські монархісти дають гроші на „українську" часопись.

Лише одно мусимо підкреслити. Колись Полтавець був завзятим москалефобом. Ще не так давно він казав: „між Україною та Москвою треба викопати глибокий рів". А на шпальтах „Укр. Козака" не згадується ані словом про українсько-московські взаємини. Чи не тому, що монахівські хлібодавці **забороняють** про це писати?

Та сказано: не будемо розшифровувати таємниць „Укр. Козака". Досить триматися на ґрунті фактів, на ґрунті того, що **є** в „Укр. Козаку", щоб винести і присуд і осуд.

Насамперед мова. Ми вже сказали з приводу писанини „Нової Громади", що **нечиста мова є зеркалом нечистої думки.** Коли з цею міркою підійти до писань „Укр. Козака", то висновок буде аж надто сумний.

Не хочу наводити зразків стилю „Укр. Козака"—це щось занадто безнадійне. Аж дивно, як можуть українські часописи в Америці знаходити смак у цій тріскучій фразеольоґії, нанизаній без внутрішнього звязку, без послідовности, без найменшого сліду щирого почуття! Невже смак наших американських земляків так притупився та загрубів, що вони вже не годні відріжнити словесної полови від зерна?

Та найбільш характеристичною ознакою стилю „Укр. Козака" є його типова **московська безграмотність.** Власне **московська,** а не яка-небудь инша, і вже в кождім разі не українська. Читаючи ту писанину, ви **бачете, що люде думають і почувають по-московськи,** а лише для того, щоб „одурити хохла", перекладають на поганеньку „малоросійщину".

Ні, так не думають і не пишуть українські козаки. Так думають і пишуть **перебрані Москалі!**

Від стилю — до змісту.

Назверх — зміст ніби-то й дуже патріотичний. Багато говориться про „щастє народу", про „єдину суверенну Українську Державу", про „свободу й правду"... Очевидно, ця тріскуча фразеольоґія так і припала до вподоби нашим американським редакторам, що вони заповняють нею шпальти своїх часописів.

Але який є **позитивний** зміст цього словесного „патріотизму"? Адже мало наговорити „великих слів велику силу", а треба ще й показати, чому український національний рух ще й досі лишається рухом **поневоленого** народу, а рівночасно показати, якою дорогою треба йти, щоб наш національний рух став рухом народу **державного.**

Москалі що до стилю, публіцисти з „Укр. Козака" лишаються Москалями й що до змісту своїх писань.

Московська державна практика останніх десятиліть витворила один-однісінький спосіб полагоджування всяких болючих справ. По-московськи це називалось: „валити з хорої голови на здорову". Давнійше, коли московське царство попадало в яку жалепу, то на це говорилося: „Анґличанка паскудить"... Потім стали в таких випадках: „Француз паскудить"... Але чим були для пересічного російського обивателя „Анґличанка" чи „Француз"? То були абстракції, далекі й неясні, а тому вони й не робили відповідного вражіння на народню психіку. Треба було вигадати щось б л и з ч е, конкретніще, щось таке, що кождий міг би бачити й розуміти. І на початку 80-х років минулого століття потрібну формулу було знайдено:

— Жид всьому виною!...

Прокинувся „народовольчий" революційний рух, упав жертвою того руху цар Олександер другий — афіціяльною відповіддю уряду було на це: „Жиди всьому виною". Яка-б біда потім не виникала, — голод 91. року, коронаційна катастрофа 96. року, неповодження в японській війні, революція 905. року, нові неповодження в світовій війні, — на все була та сама сакраментальна відповідь: „Жид винен"... Виходило, що коли-б не Жиди, то царська Росія стояла-б до кінця всіх віків, виходила-б побідницею зі всіх війн, покоряла-б усіх ворогів і супостатів, не знала-б голоду й ніякої біди.

Під впливом цеї всеохоплюючої й всепояснюючої формули виховались цілі покоління російського міщанства. Не треба було думати, не треба було грезтись, не треба було оглядатись **на самих себе, на власні хиби й гріхи,** а все вирішувалось просто й легко:

— Вирізати всіх Жидів — тоді й буде все гаразд!...

Ця дурноверха „фільософія" довела до того, до чого й мусіла довести: до розкладу великої Росії й до большевизму.

Радянин.

НЮ ЙОРК СВЯТКУЄ ПАДОЛИСТОВЕ СВЯТО.

—o—

Дня 4. падолиста сього року нюйорські товариства устроювали за почином Січи імени Богдана Хмельницького в Ню Йорку свято проголошення независимої української галицької держави.

Святочні відправи в церкві.

Свято почалося в неділю рано богослуженнем за Січових Стрільців, яку відправив місцевий парох, о. Микола Підгорецький. Вся церква була переповнена народом вчерть. Всі українські організації заявилися зі своїми прапорами та відзнаками. Святочний настрій царював серед зібраної святочної публики. Підняв його своєю проповіддю о. Підгорецький, вказуючи на історичну вагу проголошення самостійної української галицької держави та підчеркуючи з натиском заслуги таких геройських постатий, як бл. п. Дмитра Вітовського.

Після богослуження відбулося врочисте посвячення Січового прапора. Знова промовляє місцевий парох, підносячи факт, що серед тих, що станули коло нового Січового прапора, видно поважне число тих, які свою любов до України засвідчили своєю кровю, пролятою підчас боротьби в рядах Української Галицької Армії.

По посвяченню прапора наступила панахида за борців, полягших за независиму українську державу. На жалобнім катафальку, уставленім серед церкви, лежить шабля, кріс та стрілецька шапка. На нього гр. Іван Лазорчик складає лавровий вінок. Хор співає сумну „Вічную Память", а музика на порозі церкви зачинає похоронний марш, від якого всі зібрані заливаються сльозами.

Врочистий похід.

Коли маси народа стали висипатися з церкви, всі хорунжі товариств та Січи задержалися зі своїми прапорами на порозі церкви, а Січовики віддали йому честь урочистою дефілядою.

Музичні банди грали національні марші, український та американський, а фотографи знимали фотографічні знимки з походу.

На чолі походу станув гр. Іван Лазорчик з прапором в руках. В поході взяли участь: шкільні діти, пластуни (скавти), Січовички в народних строях, Січовики в одностроях, а далі члени місцевих організацій. Разом було три тисячі учасників. Похід звернув зі семої вулиці на другу евеню, а опісля на шесту вулицю до Українського Народного Дому, де мало відбутися

Маніфестаційне зібрання.

Учасники свята забили битком велику салю Народного Дому. Ледво одна третина учасників могла ввійти на салю. Решті прийшлося зректи учасли в зібранню.

Свято отворив врочистою промовою гр. Петро Задорецький, кошовий Січи Богдана Хмельницького в Ню Йорку, зясовуючи велич свята. Ми обєдналися яко Українці; — говорив кошовий, — тепер нам лучитися без огляду на партії та віри, щоби добути назад ту самостійну українську державу, яку ми через брак лучности стратили. Його промова надала цілому святови поважний святочний настрій.

За ним промовив др. Льонгин Цегельський, зазначуючи етапи в розвою українського національного руху, які з конечности мусіли довести до виставлення клича української самостійної держави, які мусіли завершитися 1. падолиста 1918. року.

Другий бесідник др. Семен Демидчук підчеркнув, що упадок української самостійної держави виказує ще поважні недостачі в українськім народі, недостачу досконалих провідників та невидержливість мас, які всі є обявом молодечости українського національного руху. Коли, однак, з молодечостю нашого визвольного змагання порівнати великі трудности, які наш народ мав до поборення при будові власної держави, коли до сього додати те, що всі наші вороги мали зовнішні допомоги від старих держав світа, серед котрих ми не мали ні одного приятеля, та коли з тими умовами зрівнати те, що ми мимо всього таки зробити потрафили, то ми побачимо в самому упадку нашої держави велику запоруку, що український народ не подасться ворогам, але буде повставати проти них так довго, поки не здобуде собі самостійности на всему просторі ним заселенім.

Слідуючий по ньому гр. Омелян Ревюк виходив з того, що до здобуття самостійности треба сили. Сила мусить бути в самому народі. Сильний народ пізнати в побіді по його великодушю, а в розгромі тим, що він не піддається, але збирається до нової боротьби. Українців побили, але лишень на полю бою. Ми побиті, але не зломані так довго, поки ми себе самі за таких не признали. Поки в нас є завзяття та охота до дальшої боротьби, доти ми непобідимі. Український народ від втрати своєї свіжої волі показав, що він не втратив охоти до боротьби. В сьому є найкраща запорука, що він мусить собі волю добути.

З черги гр. Володимир Целевич приступив до переведення зібраним присяги. В короткій промові підчеркнув він вагу національної присяги. Присяга перед українським народом не має за собою сили держави, але вона має за собою силу чести людини та повагу всего українського громадянства. Се найврочистійша хвиля в життю кождого Українця, так як найстрашнійшою хвилиною для нього були би її зломання. На таку присягу йшли на смерть українські жовніри, українські революціонери, на таку присягу заклиналися українські громадяни на вістку про відданнє Галичини ворогам.

По сих словах гр. Целевич став переводити дві присяги, одну для Січовиків, в якій вони пообіцювали на жертви української визвольної боротьби підпирати сю боротьбу всіми силами, а в разі заклику віддати й своє життє на жертвеннику рідного краю; а другу для всіх громадян, в якій вони обіцяли піддержувати всіми силами самостійницькі зусилля України. Підчас присяг всі стояли, з піднесеними в гору руками, повтаряючи слова присяги, відчитаної гр. Целевичом.

Тепер кошовий Січи зарядив збірку на боєвий фонд. Жертводавці підходили до розпятого Січового прапора, кидали на нього свої жертви на боєву акцію за визволення українського народа. За короткий час боєвий фонд збільшився о 356 долярів. Відспіванием національного гимна закінчено врочистий обхід.

Святочний концерт.

Свято, однак, покінчилося аж вечером врочистим концертом. Він знова відбувся в Українськім Народнім Домі. Знова саля битком набита. Знова той самий поважний, святочний настрій.

Свято почав гр. Володимир Целевич промовою, в котрій зясовував історію та способи боротьби українського народа за свою національну свободу. Український народ в старому краю — говорив бесідник — рішився вести боротьбу за свою самостійність на всему просторі української землі, від Лемківщини на заході по Дон та Кубань на сході. Він рішений на сю боротьбу без огляду на те, чи йому хто в сій боротьбі поможе, чи прийдеться йому перенести її на своїх плечах. Він від українських іміґрантів в Америці помочи не просить. Він лишає їм до свобідного рішення, чи вони захочуть йому помогти. Але українські іміґранти певно не заложать рук, коли в старому краю йде боротьба на життє або смерть за українську самостійність. Від сеї помочи незалежить, чи боротьба почнеться, буде ведена, і як вона скінчиться; але від сеї помочи залежить, чи ся боротьба буде вести ся довше чи коротше, чи вона потягне за собою жертв більше чи менче, чи український народ стане до самостійности більше чи менче ослаблений. Українські іміґранти можуть сповнити не рішаючу, а все таки дуже важну ролю у визвольній боротьбі українського народа. Коли вони не забули рідного народа, коли вони справді так люблять свій народ та свою землю, як вони се голосять, то їм треба показати сю любов тепер, коли їх рідний край найшовся в тяжкім положенню. Тепер, як в рідному краю іде люта боротьба проти ворога, можна показати, хто любить Україну лишень на словах, а хто справді стремить до визволення всего українського народа в самостійну, соборну, демократичну українську републику.

За промовою слідували звичайні точки концерту. Співав гарно Український Хор та Молодечий Хор; під проводом учителя гр. Теодора Онуфрика оба вони вивязалися надсподівано добре. Соля пані Корнатової та Січовички п. Е. Шутаківної зєднали собі справдішні бурі оплесків. Неменче удачно випали скрипкові соля п. Юлії Бемківної, а деклямації панни О. К. Гиси та малого С. Возняка викликали загальне одушевлення.

Живий образ в чотирох частях укладу самих Січовиків представив історію боротьби українського народу на волю та заповів безсумнівну побіду визвольницьких змагань України.

Тепер заряджено на концерті ще одну збірку на боєвий фонд. Зложено тепер на сю ціль 50 долярів.

Загальний доспіх свята.

Збираючи разом все, що осягнено зі свята, треба підняти наперед його грошеву сторону. З нагоди сього свята зібрано на боєвий фонд (уже по відтрученню всіх видатків) суму 500 долярів, які сейчас вислано через Обєднанне Українських Орґанізацій на місце призначення.

Се є вислід зі свята для самої боротьби в старому краю. Однак на сьому не конець, бо свято мало далеко йдучі наслідки, які не дадуться представити ніякими цифрами, ніякими доляровими сумами. Хто знає, чи не більше від соток долярів варта вей настрій серед нюйорської громади, який се свято помогло розбудити. Свято було демонстрацією перед нами самими, перед нашими приятелями й ворогами, що бажання державної самостійности в українськім народі не зломить ніяка поражка, Нюйорчани чують нині, що український народ не впадає на духу мимо найтяжчих національних переживань. Чим тяжчі удари, тим краще він лучиться, тим сильнійше обєднується, тим більшої сили набирає. Ворожі сили нас не лякають, але загрівають до ще більшого висилення своїх сил. Чим більше нас вороги пробують деморалізувати, тим більше ми розуміємо карність, єдність та орґанізованість. Тисячними масами, що прийшли на падолистове свято Нюйорчани засвідчили перед самими собою, що народ з таким завзяттем, запалом та пожертвованнем не може впасти в своїй боротьбі, але мусить побідити та добути собі самостійність.

Впоїти се переконанне серед Нюйорчан взялися нюйорські Січовики, котрі на своїм прапорі виписали карне послушеньство та відданнє українському народови без огляду на жертви для себе. За се їм належиться признанне, як належиться їм за ту орґанізаційну справність, яку вони виказували в кождій части сього великого, цілоденного свята. Піднести рівночасно треба також велике зрозуміннє справи зі сторони широких кругів нюйорського громадянства, а головно чисельних українських орґанізацій, без яких участи найкращі зусилля нюйорських Січовиків булиби не могли увінчатися таким гарним доспіхом. Лишень щирий патріотизм нюйорських товариств, злучених з орґанізаційною справностю Січовиків, міг видати таке гарне свято, як падолистову врочистість в Ню Йорку з дня 4. падолиста, з котрого вражіння остануть незатертими на все в памяти тих, що його своїми очима оглядали.

Свято піддержало в масах українських іміґрантів в Ню Йорку бажанне оглядати власними очима самостійну українську державу та рішенне нести для сеї великої справи постійні хочби і найтяжчі жертви так довго, поки не здійсниться велика мрія всіх великих синів України та не повстане самостійна українська република, обнимаюча всі українські племена, від Лемків по кубанських запорожців.

Учасник свята.

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ІНВАЛІДАМ.

(Писмо зі Львова).

Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові поручає ласкавій памяти нашій Суспільности в Америці народніх своїх Героїв-інвалідів з великої визвольної війни, котрі посвятили все своє найдорозше для свого народу, а які переживають тепер тяжкі злидні.

Поміч ласкаво слати через Обєднанне Українських Орґанізацій в Филяделфії, для українських інвалідів.

Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові.

ЧИ ЖИДИ ПРАВЛЯТЬ РОСІЄЮ?

Несповна десять літ тому була Росія пеклом для Жидів. За царату терпіли Жиди погроми; могли жити тільки в певних дістріктах, не могли побирати вищого образовання. Сьогодня займають вони найвисші уряди в правительстві і в промислі.

Жидівська молодіж пхаеться д онайвисших шкіл. В Минску 60% всіх учеників се Жиди. В Одесі 30% Жидів.

Жиди давнійше не робили на фармах. Перед війною в цілій Росії не було більш як двайцять тисяч Жидів на ріллі. Батько Троцького був рільником. Тільки в кількох на Україні могли Жиди осідатися на ріллі.

Тепер це перемінилось. Жидівські крамарі на Україні не могли видержати конкуренції з державними і копеоративними крамницями і стали чисельно переноситись на ріллю. В протягу двох послідних років 60,000 Жидів поселилось на ріллі в 44 кольоніях і 190 коперативних, комуністичних фармах.

В копальнях угля і сталевих фабриках, де передше ніхто й не чув про Жидів, тепер їх там повно. Можна їх знайти над Донецьким басейном, в електричних заводах коло Харкова, в фабриках рур в Марію-полі і у всіх осередках углевого і сталевого промислу.

Одначе найбільш ідуть Жиди до великих міст. В Москві перед війною було 5,000 Жидів, тепер їх там близко 300,000. В Харкові, котрий богато меньший від Москви, є тепер такесаме число як в Москві.

Російський промисл загинув після революції. Всі промисловці і капіталісти вивтікали заграницю. Лишилась тільки темна маса простолюдня і Жиди. Була це велика нагода для Жидів захопити торговлю і промисл у свої руки.

Девятьдесять процент спекулянтів на "Чорній Біржі", що міняють доляри і рублі, є Жидами. Якби вибухли в Росії жидівські погроми то якраз через спекулянтів. Спекулянтів люди не люблять. Вже тепер можна завважити в Росії зростаючу ненавиесть до Жидів головно через їхні спекуляції. Та мимотого Жиди спекулянти не мають власти в Росії. Комуністичні групи відносяться до них ворожно і накладають на них тяжкі оплати. Жиди спекулянти є хитрі, мають вигідне життє, одначе власти не мають.

Говорять заграницю, що Жиди правлять Росією. Панами Росії мають бути не Жиди-спекулянти, а ті Жиди, що займають високі становища в правительстві. В кожнім департаменті советського правительства є Жиди.

На Білій Руси одна третина всіх державних службовників Жиди. В центральній екзекутиві Білої Руси на двох послідніх засіданнях було 24% до 38% Жидів. Виглядало, неначе Жиди там справді при власти. Одначе коли взяти під розвагу міське населення Білої Росі, то побачимо, що майже половина їх є Жидами. В Минску більша половина населення жидівська. Таксамо і в меньших містах. Мужики по селах темні і не надаються на державних службовиків.

На сімнайцять народних комісарів Росії, трох є Жидів. Жиди є у всіх департаментах правительства, одначе яко Жиди не мають вони ніде переваги. Всюди вони змішані з Росіянами, часто навіть і в подружю. Советська Росія хоче відбудуватись, хто тільки може помогти в тій відбудові, того приймають не оглядаючись чи він Жид чи не Жид.

Навіть не всі знають, чи який урядовець є Жидом чи ні. Один Американець питва Троцького, котрі Жиди займають високі становища в уряді. Троцький відповів, що є двох Жидів — він самий і Жид Довгалевський, комісар почти і телеграфів. Потім пригадав собі ще одного, Сокільнікова, комісаря фінансів, котрий також є Жидом. Троцький сказав, що ніколи передтим і не прийшло на йому на думку порахувати Жидів.

Комісаріят рільництва складається з чотирох членів, всіх Росіян. Комісарем здоровля є Росіянин Семашко, його асистант Соловйов теж Росіянин. В комісаріяті просвіти чотирох Росіян і один Жид. В тепартаменті національного промислу є девять членів, один з них, Красночехов, Жид. Він є банкиром департаменту.

В комісаріяті фінансів число Жидів велике. Комісарем є Жид Сокольніков, а головними урядовцям майже самі Жиди.

В комісаріятах поживи, справедливости, соціяльного добробуту засідають не-Жиди. В комісаріяті зелізниць засідає Поляк Джержінський. На чолі комісії устрою є Поляк Кршиханoвський.

Богато Жидів на відвічальних місцях є в департаменті аграничних справ. На чолі того департаменту стоїть Росіянин Чічерін, одначе Літвінов, начальник для західних народів, є Жидом; Ротштайн, начальник пресового бюра, є Жидом; Вайнштайн, голова петроградського бюра, і Рубінштайн, референт для Англії й Америки, і богато других, є жидівського походження.

Головою заграничної торговлі є Росіянин Крассін, одначе перший його асистант, Фрумке, є Жидом і оба їх секретарі є Жидами. Департамент заграничної торговлі майже виключно заповнений Жидами, бо вони знають заграничні мови.

Жидам тепер добре в Росії, але що вони перейшли переслідувань, годі описати. Найбільш терпіли в Польщі і на Україні. Терпіли від Петлюри, від Вранеґля, Махна і Денікіна, а найбільше від Поляків.

Тепер коли настала свобода для Жидів в новій советській Росії вони розжились як ніколи і ніде передтим. Найбільш діяльними в політичнім життю являються Жидівки. Між комуністками є 20% Жидівок.

В заряді комуністичної партії мають Жиди процентово значне представництво. До заряду належать Росіяни: Ленін, Сталін, Бухарін і Риков. А з Жидів — Троцький, Каменев, Зіновев і Радек. Тут мають Жиди найбільшу силу.

Жиди-комуністи ворожо відносяться до жидівського сіоністичного руху. Сіоністичну літературу цензурують; забирають жидівські синаґоги й товариські клюби та мешкання для студентів.

Буває і таке, що молоді Жиди-комуністи уладжують продирелігійні демонстрації не тільки проти християн, але теж проти своїх одновірців Жидів.

Членами президії Всеросійського Робітничого Збору є самі Росіяни. Одначе до комітету, що приготовляє літературу пропоґанди, належить чотирох Жидів а тільки двох Росіян. Пропагандистичну літературу приготовляють Жиди, а читають її самі Росіяни.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Шаґін-Ґерай

ОПОВІДАННЄ З 16-СОТИХ РОКІВ.

(1)

Перед крамом годинникаря при Риській улици у Львові зупинився молодий парубчак. Його одяг показував, що сторонський. Лиш годі було домірковатися, який він хліб їсть: чи хліб окозаченого міщанина з над Дніпра, чи хліб козака з якої панської міліції... Збурі не мав ніякої. Мав лиш перевішену через плечі торбину; мабуть з харчами на дорогу. Станув перед крамницию, став призиратися годинникам виставленим за шибою, оглянув фронт камяниці і вдивився впанка, що саме тоді стояв на порозі крамниці. То був годинникар, сам пан майстер.

— Ти до мене — спитав годинникар.

— Не скажу, — відповів парубчак, — бо може при сій улици є ще який годинникар.

— Є неодин. Але, чи ліпший, або дешевший від мене, сумніваюся. Тобі нащо годинникаря? Хочеш купити що, чи лише направити?

— Ні одно, ні друге. Мені жадного годинникаря не треба. Мені потрібний той, що сидить в хаті годинникаря при Руській йлици. Не знаю, у вас він, чи в иншого.

— Хтож то такий?

— Та, син Хмельницького з Чигирина.

— Богдан, син чигиринського підстарости?

— Тепер підстаростою Чолганський. Батько Богданка був підстаростою. Тепер вже ні. Він тепер сотником козачої міліції Даниловича; нашого старости, вашого воеводи.

— Нашого воеводи? Ми воеводи не маемо.

— Данилович не ваш воевода?

— Кажу тобі, що ми воеводи взагалі не маемо. Данилович, воевода за мурами нашого міста. Львів не воеводство, ані староство польської річи посполитої. Львів для себе річ посполита, таксамо, як ціла Польща. Мае над собою, не воеводу, ані старосту, але бурмістра і над ним короля.

— Нехай і так. У того воеводи за мурами вашого міста Михайло Хмельницький сотником. Я від батька до сина. Як до него зайти?

— Його тепер нема дома. Він сего літа скінчив школи і вираджаеся в дорогу до батька, до Суботова. Від кількох днів ходить по своїх знакомих, пращаеся з ними.

— Маю до него письмо батька.

— Дай мені, передам, як приїде.

— Дам до його власних рук, бо так його батько приказав. Ще й устно маю дещо доповісти йому. Підожду, аж прийде.

— Ти аж звідтам, з Суботова? Як дібрався до Львова?

— Я з Чигирина. З міліції старости, в сотни Михайла Хмельницького. Сюди я приїхав з людьми старости Даниловича, руського воеводи. Вони мають забрати і приставити йому решту війска з його вреводства.

— Може й Богдана возьмуть з собою?

— Не скажу, бо не знаю, що йому пише його батько.

— Ти здорожений. Іди до пекарні, покріпитися. Як Богдан верне, скажу тобі. Його комнатка на другім поверсі.

— Я ночував на передмістю і пішов до міста добре попоївши. Піду роззиратися по місті, бо я Львова ще не бачив. Може й зустрінуся де з Богданком.

— Сумніваюся. Він, пращаючи товаришів, тепер мабуть буде в якім шиночку. Гадаю, що до хати прийде в само полудне.

Післанець пішов на обзорини міста і вернув в полудне. Богдан вже був дома і нетерпеливо дожидав післанця. Був дуже цікавий, на яку дорогу батько загадав справити його. Чи вишле за границю на дальшу науку, чи скаже вступити до війска, щоби дослугуватися слави, достоїнств і хліба в службі Польщи, чи може кличе його до Суботова сіяти гречку. Післанець, приведений годинникарем аж під двери комнатки Богдана, вступив у комнату з листом в руці. Богдан вихопив з його руки листа, розпечатав і став читати. В листі батько звіщав його, що їде з військом Даниловича до табору польського гетьмана Жугкевського, котрий посуваеся долі Дністром навстріч Туркам, надтягаючим від полудня.

„Сей похід", писав батько Богдана, „неначе сам Господь Бог зіслав з неба для тебе, щоби ти міг звернути на себе увагу нашого добродія Даниловича, і такої впливової персуни, як коронний гетьман Жулкевскі. Знаєш, що у нас слави і хліба найлекше добитися военним промислом, очивидно, як хто мае лицарський хист, голову на карку і троха щастя. Перше і друге маеш, щастя трібуй. Зголосися до ротмістра, котрий незабаром вирушить з Олеська, щоби решту міліції воеводи привести до табору гетьмана. Там зійдешся зі мною. Коні і гроші для тебе мае Гарасим Дриґа. Він буде твоїм чурою, аж до твого приїзду до табору. Гідну збрую дістанеш тут."

Богдана, хоч він сам загадав їсти лицарський хліб, не дуже втішив сей батьківський лист. Як би був мав охоту розпочати военне ремесло під булавою польського гетьмана, то був би вже давно в його таборі. Бувби вирушив зараз тоді, коли скінчилася його наука. Вже при кінци січня сего року, себто 1617, появився був універсал Жулкевского, котрим гетьман збройну силу Польщи на ґвалт скликував до Проскурова. Але жаден польський шляхтич не думав вилазити зза теплої печи. Жулкевскькі пускав універсал за універсалом, так що при кінци лютого появився четвертий гетьманський універсал з зазивом збиратися в Проскурові, бо Алімазорбаша вже вирушив на українські землі Польщи. Від дня двацять пятого цвітня закликае шляхту на всіх святих, щоби квапилася, бо саме того дня затрівожив його лист від великого везиря. Везир звіщав Жулкевського, що султан, як союзник і сердечний приятель короля, вислав Скіндера башу з великим військом проти українських козаків, спільних ворогів Туреччини і Польщи. Війско Скіндера, писав везир, здужае само знищити козаків. Супроти того драндиве польське війско, з яким проти козаків іде Жулкевські, вже цілком непотрібне. Нехай Польща се війско розпустить, бо як воно в своїм поході проти козаків случайно зійдеся з військом турецьким, то через брак карности між Поляками або сі братні війска готові побитися.

Жулкевські знав, що як Турки знищать козаків, то армія Скіндера піде на Польщу. Отже він кликав братію шляхту, щоби йшла заступити Туркам дорогу.

Нелицарська польська шляхта далі не слухала зазивів Жулкевського. Не послухав також Богдан, хоч з иншої причини. Він не мав охоти іти до Жулкевського, бо чув, що польське війско збираеся не так проти Турків, як на те, щоби наскочити на козаків і вигубити їх. Хоч Богдан не був з козачого роду, але сином шляхтича в службі польського вельможі, то всеж таки він про козачих героїв Подніпрова чув богато. Саме тоді по всему світу лунала слава імени гетьмана Сагайдачного, котрий рік тому, по знищенню великої турецької фльоти в Дніпровім лимані, здобув і зруйнував Кафу, висвободивши велику силу невільників. В осени того самого, 1616-го року козаки розбили і затопили турецьку фльоту адмірала Цікаля баші. Богдан, котрий чув у собі лицарський хист, одушевлений вістями про геройства козаків, загадав був, вернувши зі школи до батька, вимолити в него дозвіл глядати щастя під бунчуком козачого гетьмана Сагайдачного. Лист батька покищо перечеркнув пляни Богдана. Він мусів повинуватися приказови і, замість до Сагайдачного, вирушити до табору гетьмана польського.

— Може воно й добре так? — думав. Може в таборі Жулкевського знайдеся також Сагайдачний зі своїм лицарством. В такім случаю лекше буде дістати від батька дозвіл пристати до него... Може той Гарасим знае що про се?

— Ти звідки? — Богдан спитав післанця, щоби розпочати розмову і відтак звести її на се, що йому треба було знати. Післанець з над Дніпра, що аж до Львова заїхав з людьми Даниловича, мусів богато бачити, ще більше чути.

— Я з Чигирина, козак старости, в сотни вашого тата.

— Питаю, звідки родом?

— Звідки родом, не скажу. Бігме не знаю, бо батько не казав мені, а я не був цікавий спитати. Коли батько прийшов до Брацлавщини і осів там, я був ще дуже маленький.

— Ти сирота?

— Круглий.

— Де батько жив в послідне?

— Перед смертію жив коло Саврани, недалеко Боґа.

— Давно помер?

— Тому три роки, Ще сім років тому батько пристав був до тих козаків, що хановим родичам Шагінови і Махметови Ґераям помагали в війні проти хана Джанібека.

— Я чув про сю війну. Не поталанило. Хан погромив братів при білгородськім лимані. В сім бою погиб твій батько?

— Не тоді. Пізнійше. По розгромі Махмет втік до Царгороду, Шагіна спрятав у себе брат моеї мами, Василь Босий. Ви мабуть чули про него?...

— Той, що осадив і укріпив Бершаду?... Хто не чув би про него! Як хто тут говорить про героїв Подніпровя, то насамперед згадує Сагайдачного. Зараз після нього згадуєсь Босий. Він своїм лицарством і Бершадою загородив Татарам один шлях в наші землі.

— Отже Босий спанібратався з Шаґіном, бо сей поклявся, що як стане ханом при помочи козаків, то не лише спинить наскоки Кримців на українські землі, але й зруйнуе білгородську орду і в кождій потребі дасть Україні поміч проти Турків, чи проти Польщи. Ось тому всі козаки тих сторін пристали разом з Босим до Шагіна. Алє, як кажете, не поталанило. Три роки тому хан прийшов з великою силою і розбив нас. В тім бою погиб мій батько.

— Ти не був там?

— Був, але спасся. Спасла мене якась Татарка. Коли наші пішли в розпорошку, я втікав знеможеним конем край озера. Три Татари, що завзялися ймити мене, наближалися щораз більше. Аж нараз, бачу, на березі човен. Якась Татарка силкуесь зсунути його в воду. Але за слабі були її сили. Я з коня і до човна, щоби ним пробратися на той бік озера. Я гадав, що буду мусів човен брати силою, проти її волі. На превелике мое диво, Татарка звернулася до мене, благаючи:

— „Козаче, спасай мене! Ті, що тебе здоганяють, також мої вороги. В човні моя дитина".

— Я без труду зіпхнув човен у воду. Вона вхопила дитину і сіла при кермі. Я за пару гребків і відчалив від небезпечного берега. Мій кінь пустився за мною плавцем. За пару хвиль Татари, що здоганяли мене, стали на місци, від котрого ми відчалили. Стали стріляти до нас з луків. На щастє, стріли або пішли боком, або недолітали. Хвилю радили і самі зїхали в воду. Коли прийшли на глубінь, їх коні втратили ґрунт під ногами і стали плисти. Човен плив скорше, ніж коні. Я не сумнівався, що в воді не перейчуть нас.

— „Але, що потому?" — думав я. — „Як мій кінь не здужає скоро понести тягару двоє осіб з дитиною?"

— Нараз Татарка зойкнула, випустила з руки керму і впала лицем на дно човна, накриваючи собою дитину. То Татари знов стали пускати на нас стріли. Татарка, сидячи при кермі, була до них обернена плечима. Одна стріла вбилася в її плечі. Я вхопив мого лука і випустив стрілу. Передущий Татарин зсунувся з коня і щез в воді. Я випустив другу стрілу, з таким самим успіхом. Оба їх коні плили дальше. Третий Татарин справив коня вісьта і цілком завернув. Я потис гребками і щасливо причалив до берега по тім боці озера. Аж тепер міг клопотатися постріленою Татаркою. Виймивши обережно стрілу, я підвів її.

— „Спаси дитину"... шепнула. „Передай батькови... Скажи, що я моїм власним життем спасла життє його Саіди...

— Ще хотіла сказати щось, але вже недоговорила. Була мабуть якась богачка, бо одяг мала дуже богатий і на ній було повно золотих чічок з самоцвітами. Намисто з ізмараґдів аж за очи хапало. Я сів коло небіжки і став думати, що мені діяти. Тим, що Татарка нагодилась мені з човном, вона спасла мое життє. Коли би не сиділа при кермі між мною і татарським стрілцем, то стріла, котра застрягла в її плечех, мабуть була би мене вислала на той світ. Моя совість сказала мені, що моїм обовязком є заопікуватися її дитиною і її саму гідно поховати, не лишати вовкам на птоалу. Той один Татарин, що втік, вже не був мені небезпечний, хоч би знайшов собі нових товаришів і вернув. Під моею рукою були три коні і, заки Татари переплиби озеро, я щез би їм з очий. Я здоймив з мами намисто, нараменники і инщі чічки, щоби було щось для дитини, коли підросте. По хвили над небіжкою виросла могила з піску, каміня і дерня. Дитину я закутав у дерґу, привязав на коня і пустився в дальшу дорогу. Дитина, більш менш дволітна, вже троха говорила, але, чи не розуміла мене, чи сама не знала, я не міг від неї видобути ні імен батьків, ні назви улуса. Знала тільки се, що Саіда, її імя.

— Ти мабуть став нянчити її? Тепер буде їй пять років. За десять будеш мати з неї жінку з таким намистом, якого жадна козачка й не бачила.

— Я її не няньчив. Не було як. Маму я вже раньше втратив був. Брата ні сестри не мав ніколи. Саіду приймив брат мого батька, Ілько Дриґа. Він також сидить коло Саврани. Я взяв коні і пішов до козачої міліції черкаського старости в Чигирині. Ваші тато мій сотник.

— Чи з військом старости ідуть до Жулкевського також вільні козаки?... Ті що під Сагайдачним і инші?

— Вони не йдуть, бо провідали, що Жулкевські ішов на знищенне козаків, так щоби й на насінне не лишилося. Карна експедиція мала вже першого марта станути в Київі. Сей похід на козаків Жулкевські мусів відкласти через вісти, що йдуть Турки і Татари. Козаки знають, що як минеся небезпека бусурменська, то Польща ... ваків. Козаки безпечні поти, познов оберне свій меч проти коки над Польщию висить турецький меч. Тим то й вони не гадають власною кровю приносити Польщи славу, ні прискорювати хвилю польського походу проти козацтва. Ще й тото козаки хочуть показати Ляхам, що без помочи козаків Польща не годна ні з ким воювати. Коли Ляхи такий лицарський народ, кажуть тепер козаки, то нехай бодай раз справляться з ворогом власними щаблями, не висуваючи вперед козачих грудий... Так говорять козаки, і замість іти до Жулкевського, скубуть панські двори, дають українним королевятам щколу.

(Дальше буде).

Вільшина Остап.

ОСІНЬ.

I.

Проминуло сіто рожево-пекуче,
І за літом осінь прийшла у гостину . . .
Взолотила луки, діброву, долину, —
І смертю дихнула на цвіти пахучі . . .

Прийшла осінь злотна . . . В селі йде без стриму
Горячкова праця круг кождої хати . . .
Кождий тільки дбає, як найбільш придбати
Собі хліба й паші, щоб було на зиму . . .

А як й осінь злотна минеться — пролине,
І встелиться сніжні килими по полі,
То й тоді Чорнозем роботи не кине —

Буде молотити він збіже в стодолі . . .
І далі іти-ме робота там жвава, —
Бо труд в Чорнозема: то почесть, то слава! . . .

II.

Вже сонце чарівне утома зморила,
Блідонькі й безсилі вже сонця проміні . . .
Вже небо вповилось у хмари осінні
И полями вже осінь тумани встелила . . .

Між нивами ходить осінная змора,
І кожду билинку до сну умовляє . . .
Товар так байдужно стернею блукає
И круг ватри обсіла прозабла дітвора . . .

От-от і зима вже зі снігу коврами
Луг, діброву й поле буде покривати,
Вже й земленька скоро вповнеться снами

И безсила-зморена положиться спати,
Щоб хвильку по труді надмірнім спочити
І щоб весною буйно знову зародити! . . .

С. Манівка.

ПРОМОВА ПОЛЬСЬКОГО ПРЕМІЄРА ВІТОСА В СОЙМІ

(Жартливий фейлетон).

В соймі світло... Так світло, як часом буває в очах, коли тебе хто добре в пику пальне. Всі лавки на салі повні. На вишках для приватних глядачів тьма тьмуща народу...

Льожи кореспондентів аж тріщать. Пуста тільки дипломатична. аграниЗники наперед знають, що скаже премієр, а тому сьогодня сидять дома.

На лавах міністерських „в блаженнім упоєнню" світить лисиною Ґломбінський. Кернік осторожно пхав на ніс капосні окуляри. Сейда примостився з боку Ґломбінського, як гриб при дереві. А решта міністрів, ще десь в дорозі.

Маршалок Ратай заняв своє місце, а навколо його секретарі та віцемаршалки. Бракує тільки Ґдика. Він певно ще улюдковує буфет. Рівно четверта. Маршалок дзвонить. На салі мертва тиша. На трибуну виходить Вітос, поважно поправляє краватку. Вибачте не краватку, а вуси, щоб не перешкоджали вчасі промови. Кладе перед собою зшиток і починає:

Шановні панове! Ви думаєте, що я скажу вам щонебудь нове? Ні! Я скажу все те, що й ви самі, знаєте. Але сказати мушу. Бо будьщобудь я премієр міністрів, а ви — звиклі посли. Всі ви кричите, що політика наша загранична погана. То неправда.. За часів мого панованя нас стали поважати всі великі і дрібні держави. В доказ поваги хотіли навіть вибрати Скірмунта до Ради Ліґи Народів. Так, так — хотіли... але чим я винен, що голосів забракло. Колиб не було Бенеша, то напевно, більш навіть як напевно, вибралиб Скірмунта. Яворину ми не оддавали, а Чехи нам не дали. Та що-ж з ними воювати. Дурне, я не хочу того. А що з Ґданском не удалось, то теж не Сейда винен, а сенат ґданський. Уперся як бик рогами в стіну і поставив на своєму. А що Литовці хочуть Вильни, то теж тільки хочуть, а що буде, далі побачимо.

Дарма гримаєте і на Керніка. То найкращий міністер. Гляньте на поліцію... Вся як лялька: на всіх новенькі мундири, аж блищать, а рукавиці аж виблискуються. Може скажете, що шпацлів мало, то згори попереджаю: брешете. Їх вистарчить. А роботи всім не бракує. Мусять же вони певних і непевних обтрусити.

В газетах лається, що поліція робить бешкети на селах та бе нарід. Та на чорта була-б і поліція, колиб того не робила. Всі старости і воєводи щиро виконують розкази як Керніка так рівно і наших приятелів ендеків (вшехполяків). Візниці всі повні і через те не стоять дармо. Бете як у дзвони, що мухи на Поліссю розвелись. То якже літом бути без мух? Прийде зима, самі поздихають. Кричите, що газети конфіскую. Но тут — вибачте. Я не хочу дармо тратити гроші на політичних референтів та оставити їх без роботи.

Шкільництво наше дуже гарно поставлено. По всій Польщі все польські школи. А то що нема на Волині, Поліссю, Холмщині і в Галичині в сих школах дітий польських, то самі батьки винні. Друга річ, що Українці не посилають. На них є кари. Мусять слухатись. Всі висші школи переповнені, а тому, що академики більше займаються фашизмом ніж наукою, то теж не моя вина. То якась хороба, рівнож як хороба у Львові, де Українці не хочуть ходити до польських висших шкіл, а десь сидять в закутках та учаться. Та хай собі учаться! . . Нам дешевше обійдеться. Середних шкіл вистарчить. Всі вони можуть вмістити панських дітий, а хлопові вистарчить і „повшехної" школи.

Одбудова край йде великим кроком. Всі заграничні купці будують каменицї за наші ліс. А наші селяни, щоб використати все дерево, будуються з гилля, гнилого дерева та копають землянки. Повірте мені, як господареві, що то найкрасша будова. По перше, ніхто не перегрівся в ній, а по друге, не боїться огню. Земельна реформа теж посувається. Всі обшарники мають богато землі і отримують гроші на господароване її. Пустовщі трохи меньші посягають. Що „визволенці" мало мають, то їм її і не треба: бо коли дати „визволенцям" землю, то „визволення" не стане.

Валюта наша стоїть добре. Хто чув перед війною, щоб на селі були міліонери? А тепер кожен дитюк міліонер. Що торкається міліонів, то ми Америку перескочили. Правда, трохи зле з кишенями. Але таку біду можна поправити: Замовити у кравця більшу кишеню тай годі.

Троки податків замало. То теж не біда: добавимо. Народні меньшости у нас задоволені. Хто сидить тихенько, о собі не дає знати, так сидить, а як заговорить, то дається йому автономія у вязниці з широкою конституцією.

Самоурядовання цвітуть: нарід отримує від них всі блага податкові.

Судівництво совершенствується. Є надія, що більше в судах не будуть залежуватись справи по два, три роки.

Про зелізниці не буду говорити, бо всі маєте безплатні білети і тому вас ціна білета не цікавить.

Як бачите, все в державі добре і ви не лайтесь. Я і так маю чимало клопоту: кожен день робить нові умови з приятелями, а до свого клюбу хоть не заходи: що день то гірше.

Брили щось трутить. Плюта крутить, боюсь, щоби я...

Браво хотіли закричати всі і розійшлись.

(З холмського тижневика „Наше Життя").

Б. Т.

„В ВОЛИНСЬКІЙ, ТИХІЙ СТОРОНІ..."

Історичне оповідання з кінця XVIII. століття.

(Продовження) (5)

Стецкі написав свому "губернаторови" Дзюсі, негайно привезти попівну в Овруч, щоби зробити її горничною. Дзюса ще вечером приказав злагодити віз. Саквав і Ганні збіратися в дорогу. Мусіла бути тухнянка. Потайки нічо не дізнала, відділом розпрацювала з нею Катруся. Потішувала її надією вирятування і казала не казати нічого, що на дорозі приключиться.

Світало. Крізь сіру мряку ледви продиралося бліде лице сонця. Галечку ледви живу посадили на віз. Дзюса припоясав собі шаблю, узяв пістолі. Сів напроти арештантки.

Нещасній Ганні стискалось серце, коли в дали зникало Городище. Там її батько, ненька й Сокільський оплакували її. Її здавалося, що від неї відвалювалось її спасення, її доля. Які ще муки ждуть її?

Дорога почала йти під гору, густим лісом. Погонич дрімав, погейкуючи час до часу з просоня на коней. Нараз Дзюса знечевля, побачив біля воза якогось бідного бурлаку. Просив милостині. Дзюса не запримітив, як бурлака одну руку підніс за милостинею, а другою зручно гострим ножем перерізав посторонки при возі. Віз пристанув. Дзюса крикнув до погонича: "Поганяй, драбе!"

Погонич потягнув батогом коней. Коні шарпнули і стали норовитися, але віз не ворухнувся ні вперед ні взад. Дзюса казав погоничеви злізти, поглянути, що бракує возови, а сам сполнився, ... ганяти настирливого бурлаку. Цей скрикнув на все горло. На че на даний знак показався з ліса на баскому коні якийсь їздець. Вмить опинився перед возом. То були Ковальчук і Сокільський. Нічю ще Катря дала їм знати про час відїзду Дзюси з Ганною з Городища до Овруча. Вони сиділи вже в лісі у засідці і пильнували. Рішились, що не буде лоб, освободити Ганну.

— Стій, падлюко! . . — а ні, то зараже вбю! — крикнув Сокільський знімаючи з плечей рушницю.

Дзюса злякався вельми. Думав розбійники напали. Та бачучи, що в нього ще не цілять, рішився випередити напасника. Ніби то злазив із воза, добув пістоль, відвів курок і хотів вистрілити в їздця. Але рух його руки запримітила Ганна. Вона пізнала в напасниках своїх спасителів. Не маючи під рукою нічого иншого, чим моглаби перешкодити Дзюсі, схопила великий квач із привязаної до драбини мазниці і вдарила ним по лиці Дзюсу. Він випустив із руки пістоль, схопився за замазані двоттем очі. В цей же мент здорово ще вдарив Дзюсу Ковальчук і він повалився з воза на землю.

Йому звязали сильно руки. Таї ще натягнули на нього мішок, висиставши з нього січку.

Дівчина зіскочила з воза і палко обняла свого Василя. Слова не могла промовити з радощів, хлипала лише й сльози котилися їй по лиці. Сокільський посадив її біля себе на коні, а Ковальчукови приказав іти за собою.

— Встань! — крикнув Ковальчук до лежачого на дорозі Дзюси, зміненим голосом.

— Що зі мною, де я? — бормотав Дзюса.

— Ти тепер мій, — відповів Ковальчук і копнув його ногою. Взяв довгий посторонок із воза, привязав його до шиї Дзюси і потаскав його за собою.

Вийшли в густий ліс. Звісними їм стежинами пішли до Іванівки, до Городиского.

Вже смеркалось, коли Сокільський задержав коня перед невеличким домком. Їм на стріч вийшов Городиский і о. Бендерівський. Вони знали про пляни Сокільського. Нетерпляче виждали приїзду сміливого моолдця. Ґось він злізає з коня, зсаджує свою кохану і передає її батькови. Всі обнімались і цілювались із радости, що вдалось вратувати дитину. Старий Городиский настоював, щоби Сокільський з Ганною остались у нього в Іванівці, до часу винчання. Тоді вже законну дружину священика ніякою статтею польської конституції не вільно буде вважати панською підданою й брати в двірські служниці. Старі розпитували, чи не обійшлось без проливу крови?

— Ні, славити Бога, проливу крови не було, але було дьогтепомазання, — і розповів усе, що приключилося.

— Щож з Дзюсом? — спитав Городиский.

— Підождіть, дядьку, — говорив Сокільський, — тай дайте насамперед що перекусити, ми дуже змучились.

Вони сиділи за вечерею, коли почули дивне пищання крізь ліс. Вийшли на двір і побачили там чоловіка, що тягнув за собою щось ніби ведмедя. Чоловік шарпав за посторонок приспівуючи: гм-гм, гоп-гоп, вуйку! — і вдаряв звіря палицею по хребті.

"Ведмідь" не лише по ведмежому, але й по людському охкав.

— Що то? таке? — спитав Городиский.

— Нічо надзвичайного, — відповів Сокільський півголосом — то сам пан Дзюса. Я приказав свому чоловікови привести його сюди. Замкніть його до завтра і робіть з ним, що вам завгодно. Требаж повчити драба!

—Циганови дайте кусник сала й хліба й горівки, а ведмедя замкніть у комірчині, де зсипається січку, — сказав Городиский.

На другий день після сніданку просив Городиский Сокільського вийти з Ганною на прохід: йому треба дещо говорити з Дзюсом. Сокільський осміхнувся і вийшов з Ганною.

Дзюсу привели перед Городиского. Коли з нього зняли мішок подобав він своїм змазанням дьогтем лицем на потвору радше як на чоловіка.

— Що за чари! — виклинув осміхаючись Городиский. — Вчора ведмідь а сьогодня пан "губернатор" Дзюса. Що з вами?

— Не знаю — відповів калякаючись Дзюса, — мене напали.

—Так, так, не знаєш? А напали як розбишака на дім священника і грабити його дочку для пана старости знаєш? Є між нами і давний рахунок: ти знав викинути мене з дому моїх батьків? Ти палюка, паршива собака Дзюса!

— Даруйте, пане, я мусів слухати приказу мойого пана. Зрештою муситься співати пісеньку того, чий хліб їстся. Зрештою Бендерівська підданка . . .

— Неправда! — крикнув Городиский. — Бендерівські свобідні горожане! розумієш? А щоби ти цього не забував, треба тобі пригадати так, щоби ти добре запамятав собі! Подайте лавку!

Служба принесла лавку і вивела Дзюсу до сіней.

Дзюса почав протестувати: Пане Городиский, я шляхтич, не вільно мене торкати!

— Який ти шляхтич, хиба на гербі "свиня киває вухом"? Всі мазурські сиянопаси тепер на Волині робляться шляхтичами. Беріть його!

Дзюсу розпрістерли на лавці. Один із слуг бив нагайкою, а старий Городиский за кожним ударом давав найки. Коли йому здавалось, що вже доволі прочили Дзюсу, приказав йому встати і поцілювати нагайку. — Ей, Дзюса! — говорив він — понайся, а ні, то ще будеш баламкати на шибениці.

Гордиский написав ще й письмо до Стецкого, оставити Бендерівських в спокою. Колиж би їх ще раз скривдив, він сам розправиться з ним. Письмо дав Дзюсі для передачі Стецкому і приказав своїм слугам випровадити цього підляку за межі Іванівки.

Стецкі, коли одержав листа від Городиского і довідався про те, попав у безмежну лють. Мало не побив іще й Дзюсу, ганьбив Городиского, о. Бендерівського і всіх "руських попуф" називав зрадниками рі чепосполитої. Але зачинати щонебудь цим разом боявся, бо знав добре старого Городиского.

Освободжена Ганна не верталась у Городище. Для безпечности проживала в Іванівці. Старий Городиский полюбив її наче рідну дочку. Хочаж і в домі Городиского любили і поважали, але чужа хата, хоч і найліпша всетаки не батьківська. Стане було на воротах і глядить в сторону, де Городище, де її батьки тужать за нею, як вона за ними. Там Василь . . . . .

Коли так раз стояла у ворітах, побачила підїзджаючого свого батька та ще з Сокільським. Сплакала з радости, вибігла на вулицю. Вийшов і Городиский. Приймав їх щиро і попросив до світлиці.

Після обіду, Городиский з о. Бендерівським вийшли заграти в карти й побалакати про всяку всячину. Ганна вийшла з Сокільським на подвіря.

— Чого ти, Василю, тепер такий задумчивий? Може тобі жаль тепер уже що познакомився з нами. А ми, самособою, люде небогаті, ще й недобре записані у пана старости. Коли так, то може будеш щасливіший без мене. . .

— Що тобі роїться в голівці, моя кохана? — спитав він щиро. — Не ступила ти припадково нині рано з ліжка лівою ногою? Мені тебе оставити? Я втратив був тебе, тому ти мені тепер іще дорозша. Я твій навіки!

Він поцілував свою суджену в чоло і сумнів счез.

Городиский полюбив вельми Сокільського і постановив держати його у себе до часу його висвячення. Мило і весело минав час добрим людям в Іванівці. Та о. Бендерівському пора було до дому. Сокільський постановив відпровадити його і скоро вернути в Іванівку. Галя при відїзді батька, чогось то була не своя. Коли він сів уже на віз, вона цілювала його ще, тай довго ще глядела в далечінь за відїзджаючими. Щось причувала її душа.

Пан "губернатор" старости Стецкого, Дзюса, не міг діставити в свої руки дочку о. Олекзандра: напасти на Іванівку і знову попасти в руки старого Городиского, було вельми небезпечно. Він покищо придумав инший спосіб виконати свій злочин над нещасним українським священником. Підібрав собі підлих людей із парохії. Поїв їх горівкою, підбунтовував проти священика, казав вносити на нього жалоби, повні непрвдивих обвинувачень.

О. Олександер відгризався як міг від напасти. Терпів, але чув, що не матиме спокою.

Староста Стецкі на спілку з своїм приятелем Аксаком (що живу місті Луцьку) постановили знищити о. Бендерівського. Аксак прикликав своїх слуг, Мацька і Войтка. Обі вони були родом мазури, але живучи між простолюдям Волині, навчились говорити його мовою.

— Ми католики тепер у великій небезпеці, — пояснював їм Аксак — наші Русини з своїми попами змовляються, щоби вирізати нас усіх католиків від малого до великого.

— А щоби вони, псякрев, того не діждали! — викликнули оба мазури сердито.

— Гарно, що ви такі добрі католики. Но, знаєте, ті русини мовчазні, хитрі шельми. Тому то ви мусите вивідуватися, що вони потайки придумують проти нас.

— Як жеж нам розвідатися?

— Ідіть по селах, заходіть до корчми, головною до церкви й вважайте що там говориться. Можна йти сповідатися до руских попів і признатися їм будьто би ви записані в заговір проти Ляхів і хочете бунтуватися. Просіть у них поради. Все підозріле маєте донести пану Дзюсу, губернаторови Городища або мені, ось вам до нього письмо.

— Не будемо ми мати гріху, що надуживаємо сп. сповіди.

— Ііі! Який гріх? Тажь ви не будете сповідатися у своїх, латинських ксьондзів! Ідіть справтесь гарно, а буде гарна нагорода. Ось вам гроші на дорогу.

(Дальше буде).